

Теоретико – практичні аспекти управління зовнішньоекономічним ризиком підприємства

Вербіцька І.І.

*Чортківський інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Економічні ризики в умовах ринкових відносин один з суттєвих факторів здійснення підприємницької діяльності. Це є більш вірним стосовно сфери світових господарських зв'язків, де підґрунтя виникнення ризиків зростає. Зовнішньоекономічна операція обумовлюється більш високою нормою прибутку, але в той же час тут зростає ступінь ризику, що змушує підприємця з обережністю ставитися до неї або взагалі відмовлятися від її здійснення. Це посилюється тією обставиною, що можливий прибуток піддається досить точному кількісному визначенню, а ризик як такий достатньо невизначеному ні за обсягами, ні за наслідками.

Зовнішньоекономічна діяльність реалізується як на рівні держави, так і на рівні окремих фірм. У першому випадку зовнішньоекономічна діяльність спрямована на встановлення міждержавних засад співробітництва, створення

правових і торгово-посередницьких механізмів, що стимулюють розвиток і підвищення ефективності зовнішньоекономічних зв'язків. У другому випадку зовнішньоекономічна діяльність виявляється в укладанні й виконанні контрактів з іноземними партнерами [1, с. 26]. Є.В.Савельєв зазначає, що у міжнародній торгівлі велику роль відіграють ризики як для окремих "гравців" так і для країни загалом. Для експортерів ризики пов'язані з можливістю купувати фактори виробництва та цінами на них, з попитом на експортні товари, а також зі зміною обмінного курсу [2, с.196]. В світовій практиці врахування ризиків в зовнішньоекономічній діяльності має дуже важливе значення, оскільки майже 40% комерційних операцій закінчуються невдачею через недостатнє врахування та управління ризиками [3, с.192]. Отже, узагальнивши вищенаведене, стає зрозумілим той факт, що зовнішньоекономічна діяльність є важливим сучасним економічним феноменом, котрий досить часто відчуває вплив різноманітних економічних ризиків. Виходячи зі змістовної сутності економічного ризику зовнішньоекономічної діяльності ми вважаємо, що під останнім слід розуміти ризики з приводу здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств, які мають об'єктивно-суб'єктивну основу, що виражені у різного роду втратах, недоотриманні прибутку, погіршенні партнерських стосунків.

За сучасних умов господарювання процес здійснення зовнішньоекономічної діяльності знаходиться під впливом економічних ризиків зовнішнього середовища, негативні наслідки якого несуть загрози стійкому функціонуванню українського підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства характеризується небезпекою взаємодії підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища, які є резидентами іноземної держави. Для цього важливим є правильне укладання зовнішньоекономічних контрактів для проведення операцій з зарубіжними партнерами.

Формування ефективної системи управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства передбачає розробку відповідних підсистем на всіх рівнях управління: від стратегічної орієнтації до планування, організації і контролю за проведенням окремої зовнішньоекономічної операції. Хибні управлінські рішення та заходи на найнижчому рівні управління відокремлено можуть не мати суттєвого впливу на загальні результати управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Проте їх систематичне допущення, в разі відсутності відповідних науково-обґрунтованих методичних підходів, зводять до мінімуму результати розробки найефективнішої стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для раціонального управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства слід налагодити ефективний механізм оцінки, контролю і регулювання ризиків, постійної діагностики процесів зовнішньоекономічної діяльності, їх удосконалення на основі розробки заходів, які спрямовані на усунення ризиків, виявлених у процесі оцінки і контролю. Ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю передбачає мінімізацію та уникнення ризиків зовнішньоекономічної діяльності, незважаючи на можливу максимізацію прибутків, що дозволить реально оцінювати кінцеві результати діяльності на ринку.

В процесі управління ризиком зовнішньоекономічної діяльності підприємства слід виявити основні етапи даного процесу, які зводяться в загальному до наступного: 1. Моніторинг зовнішнього середовища. 2. Формування системи ризиків ЗЕД підприємства. 3. Оцінка ступеню впливу ризиків ЗЕД на функціонування підприємства. 4. Аналіз впливу ризиків ЗЕД на результати роботи підприємства.

Розвиток економічних відносин на сучасному етапі та стрімке збільшення обсягів зовнішньої торгівлі обумовлює необхідність практичного впровадження теоретичних положень управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз існуючих практичних

підходів та теоретичних положень до сутності управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства, враховуючи значення зовнішньоекономічного аспекту діяльності підприємства переробної промисловості, дозволяє уточнити визначення поняття управління економічними ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства, як систему цілеспрямованого впливу на всі види ризику підприємства, які в своїй сукупності дозволяють уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки суб'єктивно-об'єктивного характеру господарського середовища при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Література:

1. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навчальний посібник / Машина Н.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с. 52.
2. Савельєв Є.В. Міжнародна економіка: Підручник / Савельєв Є.В. – К.: Знання, 2008. – 622 с.
3. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник / Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.